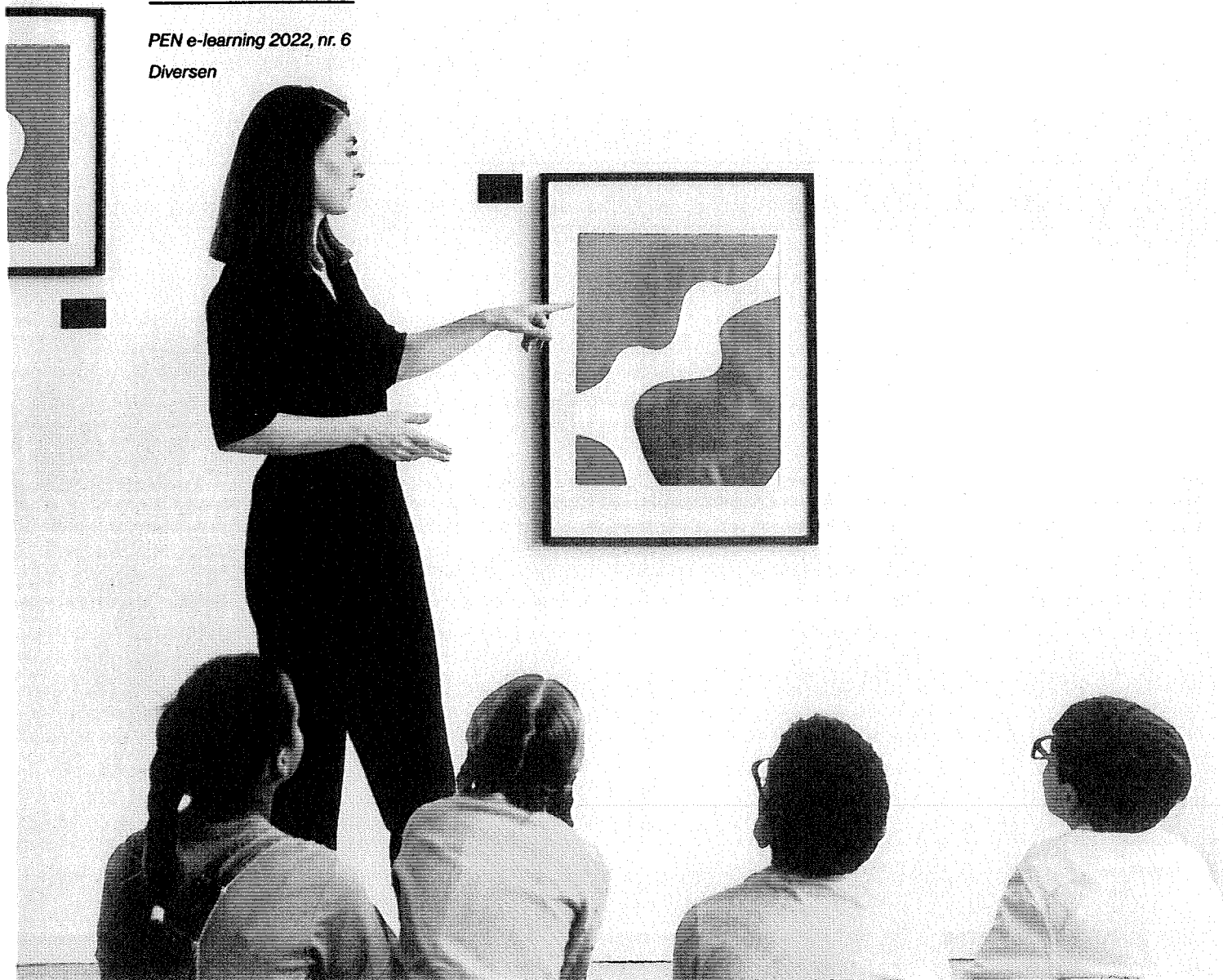

Tien gouden tips voor het verkrijgen en behouden van de ANBI-status

PEN e-learning 2022, nr. 6

Diversen

De regelgeving rondom de algemeen nut beogende instelling (ANBI) blijft in beweging. Om te kwalificeren als ANBI moet aan steeds meer voorwaarden worden voldaan. De kwalificatie als ANBI heeft aanzienlijke fiscale voordelen, zoals vrijstellingen voor de schenk-, erf- en overdrachtsbelasting en een aftrekpost voor de inkomsten- en vennootschapsbelasting. In dit artikel worden tien gouden tips gegeven die betrekking hebben op het verkrijgen en behouden van de ANBI-status.

mf PM (Pauline) Fipping-van der Solm is Belastingadviseur
en Aotadadviseurs & accountant

Inleiding

Sinds 2008 moet een instelling bij de Belastingdienst geregistreerd staan als ANBI om een beroep te kunnen doen op de ANBI-faciliteiten. Sindsdien zijn de voorwaarden om als ANBI te kwalificeren veelvuldig aangescherpt (art. 5b AWR jo. art. 1a UR AWR). De kwalificatie als ANBI levert meerdere fiscale voordelen op, waardoor het belangrijk is om misbruik tegen te gaan. In dit artikel wordt kort stilgestaan bij de diverse voorwaarden, met extra aandacht voor de in de praktijk vaak lastige voorwaarde 'het beogen van het algemeen nut'.

1. Geen winst beogen

De instelling mag geen winstoogmerk hebben. Dat wordt standaard ondervangen door dit op te nemen in de statuten, maar uiteraard mag er ook daadwerkelijk geen winstoogmerk zijn. Dat betekent niet dat geen winst kan of mag worden gemaakt. Zolang de werkzaamheden hier maar niet op zijn gericht. Er mogen wel commerciële activiteiten worden verricht, zolang de opbrengsten die hiermee worden gegenereerd maar worden gebruikt voor het algemeen nut.

2. Wél het algemeen nut beogen

De instelling – vaak een stichting – dient nagenoeg geheel het algemeen nut te beogen. Met 'nagenoeg geheel' wordt bedoeld: voor minimaal 90%. Wat als algemeen nut wordt gezien, is opgesomd in art. 5b lid 3 AWR:

- Welzijn;
- Cultuur;
- Onderwijs, wetenschap en onderzoek;

- Bescherming van natuur en milieu, daaronder begrepen bevordering van duurzaamheid;
- Gezondheidszorg;
- Jeugd- en ouderenzorg;
- Ontwikkelingssamenwerking;
- Dierenwelzijn;
- Religie, levensbeschouwing en spiritualiteit;
- De bevordering van de democratische rechtsorde;
- Volkshuisvesting (indien toegelaten als instelling die in het belang van de volkshuisvesting werkzaam is);
- Een combinatie van bovengenoemde doelen, en ook
- Het financieel of op andere wijze ondersteunen van een ANBI.

Dit is een limitatieve opsomming. Dat betekent dat instellingen die zich richten op iets wat niet binnen deze domeinen valt, niet in aanmerking komen voor de kwalificatie als ANBI.

Belangrijk in dit verband is, dat dit algemeen nut niet alleen moet worden beoogd, maar dat de werkzaamheden ook daadwerkelijk in dit kader plaatsvinden. Een mooie doelomschrijving in de statuten is dus zeker geen garantie voor succes!

Bij het vaststellen of sprake is van het (nagenoeg) geheel beogen van een algemeen nuttig doel komen twee belangrijke vragen in beeld:

- a. Waar moet naar worden gekeken om vast te stellen dat voor minimaal 90% het algemeen nut wordt beoogd?
- b. Wanneer is sprake van een algemeen nut en wanneer is de groep begunstigen te beperkt om hier nog van te spreken?

Ad a. 90% toets

De werkzaamheden van de instelling moeten zich nagenoeg geheel (dus voor minimaal 90%) richten op het algemene nut. Maar hoe wordt dit getoetst? Uit de parlementaire geschiedenis blijkt dat dit een uitgaventoets is en dat niet zozeer wordt gekeken naar de inkomsten (TK 2011/12, 33 006, nr. 6, p. 9.). Dat is fijn, want dat geeft de ruimte om fondsen te werven met andersoortige werkzaamheden. Het aanhouden van beleggingen, verstrekken van leningen en verhuren van vastgoed hoeft daarmee niet in de weg te staan aan de ANBI-status. Ook het verrichten van commerciële diensten (bijvoorbeeld de souvenirshop/museumwinkel bij een museum), waarvan de opbrengsten algemeen nuttig worden aangewend, is dus toegestaan. Belangrijk is daarbij wel dat duidelijk is dat de rendementen worden aangewend voor het algemeen nuttige doel dat de instelling nastreeft.

Ad b. Algemeen belang of particulier belang?

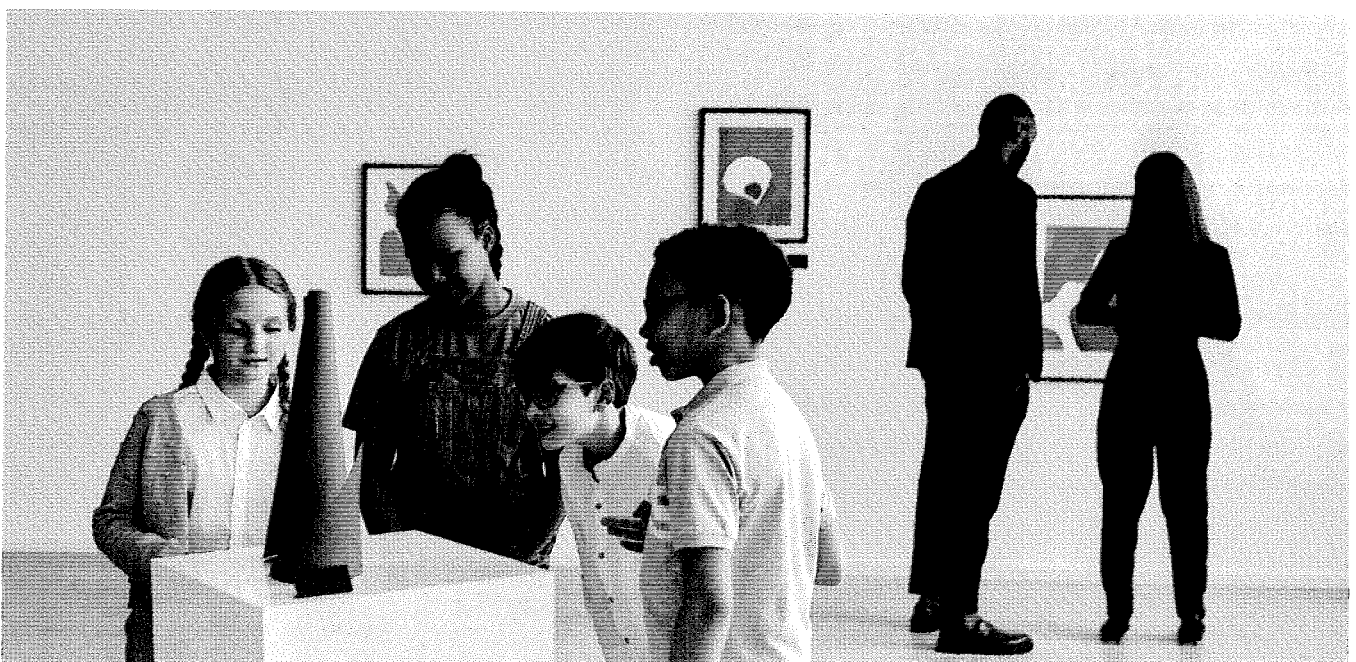
Of het algemeen belang wordt gediend, is afhankelijk van de doelgroep. Hierbij dient te worden gekeken naar de omvang van de doelgroep en de hoedanigheid hiervan (Hof Den Bosch 9 juni 2011, nr. 10/00636, V-N 2001/55.1.4). In sommige gevallen is evident sprake van een algemeen belang. Denk aan 'het bestrijden van armoede in Afrika'. Maar wat nu als het doel is 'leuke uitjes organiseren voor kinderen in Nederland die leven onder de armoedegrens', zoals de stichting Samen Lachen?

Of nog specifiek, voor kinderen in bijvoorbeeld Amsterdam?

De doelgroep wordt steeds beperkter, maar er zal in dit geval geen

twijfel over bestaan dat sprake is van een algemeen belang. Maar waar ligt dan het omslagpunt, waarop geoordeeld moet worden dat de 'beperkte doelgroep' zó beperkt is dat sprake is van een particulier belang? Bij een besloten groep (alleen kinderen uit de klas van Juf Roos mogen mee op een uitje), leden van bijvoorbeeld een vereniging (de sportclub) of personen die op een of andere wijze zijn gelieerd aan de instelling (bestuur of donateurs), kan geoordeeld worden dat een particulier belang wordt nagestreefd en niet het algemeen belang.

Daarnaast kan sprake zijn van een particulier belang wanneer sprake is van 'quid pro quo', dat wil zeggen: wanneer je krijgt waarvoor je betaalt. Ook hierin is weer een nuance aan te brengen. Wordt de opbrengst namelijk gebruikt voor het algemeen nut, dan kom je niet toe aan deze toets. Een voorbeeld: koop je een mooie prent in de museumwinkel van het Van Gogh museum, dan hoeft de 'quid pro quo'-toets niet plaats te vinden. De opbrengst wordt gebruikt om het museum in stand te houden en de prijs van een toegangskaartje betaalbaar te houden voor het publiek. Koop je echter een schilderij voor een zakelijke prijs in een galerie, dan is wel sprake van 'quid pro quo'. Hoe cultureel deze aankoop ook moge zijn, er is geen sprake van een algemeen nuttige galerie. Worden die schilderijen echter verkocht tegen een veel lagere prijs, met het doel kunst beschikbaar te maken voor mensen die financieel minder ruimte hebben, dan zou wel gesproken kunnen worden van een algemeen nut.

3. Niet beschikken over het vermogen alsof het uw eigen vermogen is (beschikkingsmacht criterium)

Zowel uit de regelgeving van de instelling (statuten) als uit de feiten moet blijken, dat geen natuurlijk persoon of rechtspersoon over het vermogen van de instelling kan beschikken als ware het zijn eigen vermogen. Een individuele bestuurder mag daarom geen meerderheid in de zeggenschap hebben over het vermogen van de instelling. In de praktijk betekent dit, dat de voorkeur wordt gegeven aan het benoemen van minimaal drie bestuurders, waarbij geen van de bestuurders een doorslaggevende stem heeft. Het is mogelijk dat het gehele bestuur wordt gevormd door familieleden, maar daarbij is het wel van belang dat de instelling afhankelijk is en blijft van haar donateurs.

Met de invoering van het UBO-register is een extra mechanisme ontstaan aan de hand waarvan het beschikkingsmacht criterium in de praktijk kan worden getoetst. Daarbij dient jaarlijks te worden gekeken wie de UBO is van de instelling en wat de aard en omvang (in bandbreedtes) van het gehouden belang is. Bij een stichting kan het voorkomen dat een bepaalde persoon meer dan 25% van de uitkeringen in dat jaar ontvangt en daardoor als UBO wordt geregistreerd.

Een aandachtspunt in het kader van het beschikkingsmacht criterium is dat in de statuten ook wordt voorzien in de situatie dat een bestuurder wegvalt. Opvolging is in dat geval belangrijk om te kunnen blijven voldoen aan dit criterium.

4. Niet meer vermogen aanhouden dan nodig is (anti-oppot vereiste)

Er mag niet meer vermogen door de instelling worden aangehouden dan redelijkerwijs nodig is om de continuïteit van de instelling te waarborgen. In de praktijk komt het er dan vaak op neer dat opbrengsten al snel weer uitgegeven moeten worden. Dat is echter anders wanneer opbrengsten bestaan uit schenkingen of erfenissen waaraan een instandhoudingsclausule is verbonden. Daarbij bepaalt de schenker of erflater dat het geschonken vermogen als zodanig in stand moet worden gehouden en de ANBI enkel de opbrengsten mag gebruiken voor haar doelstelling. Dit is een bepaling die vaak terugkomt bij ANBI's die door vermogende particulieren worden opgericht. Het gaat hier vaak om relatief grote schenkingen, waarbij het niet de bedoeling is dat een ANBI direct grote uitgaven doet. Ook wordt de continuïteit van de ANBI hiermee gewaarborgd.

5. Geen bovenmatige beloningen voor beleidsbepalers

De leden van het beleidsbepalend orgaan mogen geen hogere beloning ontvangen dan een onkostenvergoeding en een niet-bovenmatig vacatiegeld. Een vacatievergoeding is in ieder geval niet bovenmatig als deze vergoeding maximaal gelijk is aan het bedrag zoals opgenomen in het Besluit vergoedingen adviescolleges en commissies (Stcrt. 2012, 12737). Een hogere beloning is in uitzonderingsgevallen mogelijk en is dus niet per definitie bovenmatig.

Deze beperking geldt alleen voor de beloning van leden van het orgaan van de instelling dat eindverantwoordelijk is voor het beleid, bijvoorbeeld het bestuur of de Raad van Toezicht. Echter: aan de beloning voor uitvoerende functies, zoals de uitvoerend bestuurder, worden geen specifieke eisen gesteld.

Is het doel de ANBI-status te verkrijgen, dan zal bij het opstellen van de statuten goed moeten worden bedacht hoe deze worden vormgegeven

6. Plannen duidelijk maken (actueel beleidsplan)

Zoals al eerder aangegeven, dient niet alleen uit de regelgeving van de instelling, maar ook uit de daadwerkelijke feiten te blijken dat aan de voorwaarden wordt voldaan. Een van de methoden om dit te toetsen, is het opstellen en bijhouden van een actueel beleidsplan. Hierin dienen onderwerpen uitgewerkt te worden zoals de te verrichten werkzaamheden, de wijze van fondsenwerving, het beheer van het vermogen en de besteding daarvan. Het beleidsplan mag meerjarig zijn, maar het moet wel blijven aansluiten bij de daadwerkelijke omstandigheden van de ANBI.

7. De balans bewaken (verhouding beheerkosten en bestedingen)

Ook voor de kosten van de ANBI geldt een vereiste, namelijk dat de beheerkosten in verhouding moeten zijn met de bestedingen in het licht van het algemeen nuttige doel. De gedachte hierachter is,

dat kosten voor het voeren van de administratie niet hoger mogen uitvallen dan de bestedingen voor het algemeen nuttige doel.

8. Overschotten moeten goed terecht komen (liquidatiebepaling)

Bij liquidatie van een ANBI dient het batige saldo toe te komen aan een andere ANBI of een soortgelijke buitenlandse instelling. In de periode tussen 2012 en 2021 gold hierbij het aanvullende vereiste, dat dit saldo naar een soortgelijk doel moest gaan.

Dit is op 1 januari 2021 weer versoepeld en geldt enkel nog voor culturele instellingen (Regeling van de Staatssecretaris van Financiën van 31 december 2020, nr. 2020-0000246185, Stcrt. 2020, 64029). Deze uitzondering is logisch wanneer men bedenkt, dat de giftenaftrek in de inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting hoger is bij schenkingen aan culturele instellingen. Wanneer de statuten nog stammen van vóór 2012 geldt nog het oude vereiste uit art. 41a lid 1 onder h UR IB 2001, waarin stond vermeld dat een batig liquidatiesaldo moest worden besteed ten behoeve van een ANBI, dan wel op enigerlei andere wijze waarmee het algemeen belang wordt gediend (artikel V van het Besluit van de Staatssecretaris van Financiën van 19 juni 2012, nr. DB 2012/248 (Stcrt. 2012, 12737)).

9. Een duidelijke administratie voeren

Er dient een duidelijke administratie te worden gevoerd waaruit – kort gezegd – blijkt dat aan voorgaande voorwaarden wordt voldaan.

10. Transparantie (publicatieverplichting)

Sinds 1 januari 2014 geldt ook een publicatievereiste. Er dient het nodige aan informatie te worden gedeeld via internet. Het gaat hierbij niet alleen om de standaardgegevens die ook bij de Kamer van Koophandel kunnen worden opgevraagd (naam, RSIN-nummer,

adres, bestuursamenstelling), maar ook de doelstelling, de hoofdlijnen van het beleidsplan, het beloningsbeleid, een verslag van de uitgeoefende activiteiten en de balans en staat van baten en lasten met toelichting moeten worden gedeeld. Betreft het een zuiver vermogensfonds of kerkgenootschap, dan hoeft de balans niet te worden gepubliceerd. Met het delen van een jaarrekening en jaarverslag zal de ANBI in de regel voldoen aan dit vereiste.

Voor grotere ANBI's, zijnde de vermogensfondsen met totale lasten van tenminste € 100.000 of actieve fondswervende ANBI's met totale baten boven de € 50.000, bestaat een door de Inspecteur vastgesteld standaardformulier dat gebruikt moet worden om de informatie te delen.

In tegenstelling tot de andere voorwaarden, leidt het niet voldoen aan het publicatievereiste niet direct tot intrekking van de ANBI-status (brief van 20 februari 2020, nr. 2020-0000036276, V-N 2020/12.5). Er wordt hiervoor eerst nog een termijn gegeven om alsnog de juiste gegevens te publiceren. Gebeurt dat niet, dan kan de ANBI-status alsnog worden ingetrokken.

Beschikking

En dan tot slot, niet geheel onbelangrijk, het aanvragen van de ANBI-status bij de Belastingdienst. In beginsel wordt de ANBI-status verleend vanaf de dag dat de aanvraag wordt ingediend.

Daarbij kan terugwerkende kracht worden verleend tot 1 januari van het kalenderjaar waarin het verzoek wordt ingediend, als de instelling toen al bestond of bij een nieuw opgerichte instelling tot de datum van oprichting, zolang dit in hetzelfde jaar was als het jaar waarin het verzoek wordt gedaan (Besluit van 19 december 2014, nr. LKB2014/1415M, Stcrt. 2014, 36877, V-N 2015/4.13).

Conclusie

Al met al zijn er dus wel wat vereisten waar een instelling aan moet voldoen voordat de ANBI-status kan worden verkregen. Bij het oprichten van een dergelijke stichting is het dan ook altijd goed te bedenken, in hoeverre de voordelen van de ANBI-status opwegen tegen de extra voorwaarden waaraan moet worden voldaan. Is het doel de ANBI-status te verkrijgen, dan zal bij het opstellen van de statuten goed moeten worden bedacht hoe deze worden vormgegeven. Een concrete doelomschrijving die aansluit bij de daadwerkelijke activiteiten, maar algemeen genoeg is om als 'algemeen nuttig' te kwalificeren, is daarbij essentieel.

De regelgeving rondom de algemeen nut beogende instelling (ANBI) blijft in beweging. Om te kwalificeren als ANBI moet aan steeds meer voorwaarden worden voldaan